

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

M A T U R I T A 2 0 1 0
EXTERNÁ ČASŤ

**UKRAJINSKÝ JAZYK
A LITERATÚRA**

kód testu: 2457

**NEOTVÁRAJTE, POČKAJTE NA POKYN!
PREČÍTAJTE SI NAJPRV POKYNY K TESTU.**

- Test obsahuje **64 úloh**.
- Na vypracovanie testu budete mať **90 minút**.
- Pri riešení úloh budete striedavo používať dva typy odpovedových hárkov.
Do odpovedového hárka č. 1 označeného piktogramom budete zaznamenávať riešenia úloh s výberom odpovede. Pri týchto úlohách vyberte správnu odpoveď spomedzi štyroch ponúkaných možností, z ktorých je vždy správna iba jedna. Správnu odpoveď zaznačte krížikom do príslušného políčka odpovedového hárka.
Do odpovedového hárka č. 2 označeného piktogramom budete zaznamenávať riešenia úloh s krátkou odpoveďou. Pri týchto úlohách správnu odpoveď napíšete do príslušného riadka odpovedového hárka. Krátku odpoveď tvorí jedno alebo niekoľko slov.
- Pri práci smiete používať iba pero s čiernou alebo modrou náplňou. Nesmiete používať zošity, slovníky, učebnice ani inú literatúru.
- **Píšte čitateľne. Rozlišujte veľké a malé písmená.**
- **Podrobnejšie pokyny na vyplňovanie odpovedového hárka sú na poslednej strane testu. Prečítajte si ich.**

Želáme vám veľa úspechov.

Začnite pracovať, až keď dostanete pokyn!

ЗРАЗОК № 1

Богдан-Ігор Антонич – Три перстені

*Крилата скрипка на стіні,
Червоний дзбан, квітчаста скриня.
У скрипці творчі сплять вогні,
роса музична срібна й синя.*

*В квітчастій скрині співний корінь,
п'янливе зілля, віск, насіння
та на самому дні три зорі,
трьох перстенів ясне каміння.*

*В червоному дзбані м'ятний трунок,
зелені краплі яворові.
Дзвони, окрилена струно,
весні шаленій і любові!*

*Підноситься угору дах,
кружляє дзбан, співає скриня.
І сонце, мов горючий птах,
І ранок, спертий на вориння.*

1 Богдан-Ігор Антонич – український поет, прозаїк, перекладач

- (A) другої половини ХІХ ст.
- (B) першої половини ХХ ст.
- (C) другої половини ХХ ст.
- (D) початку ХХІст.

2 Визначте вид наведеного підрядного речення.

Я люблю, як навесні в садах квітують абрикоси.

- (A) означальне
- (B) з'ясувальне
- (C) обставинне мети
- (D) обставинне причини

3 Вкажіть рядок, у якому всі слова потрібно писати з великої літери.

- (A) (Ц, ц)ар, (М, м)атір, (Б, б)ожа, (С, с)ірко
- (B) (П, п)івдень, (А, а)нгел, (В, в)ерховна, (Р, р)ада
- (C) (П, п)олісся, (П, п)ряшів, (А, а)фрика, (Х, х)орватія
- (D) (П, п)ерун, (П, п)резидент України, (Б, б)огородиця

4 Строфа це

- (A) повторюване у вірші поєднання кількох віршових рядків, пов'язаних між собою певною системою рим та інтонацією.
- (B) невеликий поетичний твір, написаний ритмізованою мовою, найчастіше з римуванням рядків.
- (C) порядок, система чергування рим у вірші.
- (D) риторична фігура порівняння.

5 У наведеному вірші строфи

- (A) дві.   (B) три.   (C) чотири.   (D) п'ять.

6 Знайдіть порівняння у вірші.

7 Яка рима у вірші?

8 Назвіть частини мови у реченні *Підноситься угору дах*.

ЗРАЗОК № 2

Ілько Лепей — Драма на дві дії

(Уривки)

Гуцульська хата, багатше обладнана. За столом сидить грубий батько і їсть м'ясо, розриваючи його руками.

Приходить Ілько.

Ілько: *Слава Йсусу Христу, няню!*

Батько: *Повіки слава царю небесному во висотах! Що доброго приніс?*

Ілько: *Доброго? Гм... Та де би те добро взялося в цьому світі? Бог не дає, а багатії також...*

Батько: *На Бога не нарікай, ані на багатіїв. Доброго треба руками і розумом здобувати!*

Ілько: *А де робота? Хіба я не для роботи маю ці руки?*

Батько: *Мабуть ні. Казав тобі, просив тебе, як сина: оженися з порядною, маючою, але ти - ні. Для тебе лише Марічка була найкраща і найдорожча, а в неї що виженив? Ані стільки, що заєць перескочить! А тут, бачиш, роботи нема і свого також нічого, до чого б можна прикласти руки, то обнімайтеся і надалі!*

Ілько: *Няню, перестаньте вже з тими докорами. Майже п'ять років, і все одно і те саме повторюєте...*

Батько: *Буду і сто років повторювати!*

Ілько: *То ви не любили маму?*

Батько: *Бись знав: ні! Ані мама мене не любила. Але мама мала землю, худобину, принесла щось до хати, доложила до мого, а потім і любов знайшлася... Що з любові, коли жертви нічого? І нащо та любов? Без любові можна жити, але без куска хліба, без молока та іншого добра не проживеш!*

Ілько: *Ну, добре вже, добре! Я знаю, що будете далі говорити. Та я не через те прийшов. Няню, будьте хоч тепер няньом і дідом, добрим свекром... добрим чоловіком і християнином: допоміть нам! Дайте трохи вівсяної муки, трохи картоплі, хоч за шапку, трохи молочка... Мала Марічка вмирає від голоду... Присягаю вам, що відроблю п'ять раз стільки!*

Батько: *Може, така воля божа... Маленькій там, у раю, буде краще...*

- 9** Автором наведеного зразка з твору „Ілько Лепей“ є
- (A) Віктор Гайний. (B) Іван Франко.
(C) Іван-Гриць Дуда. (D) Карпенко Карий.
-

- 10** Авторські пояснення у тексті драматичного твору називаються
- (A) репліка. (B) резюме.
(C) ремарка. (D) рецензія.
-

- 11** Мова героїв у наведеному зразку називається
- (A) непряма мова. (B) пряма мова.
(C) авторська мова. (D) чужа мова.
-

- 12** Основою кожного драматичного твору є
- (A) картина. (B) композиція.
(C) кросворд. (D) конфлікт.
-

- 13** Персонажі драматичних творів називаються
- (A) головні особи. (B) знайомі особи.
(C) дійові особи. (D) незнайомі особи.
-

- 14** До якого літературного роду належить цей твір?
-

- 15** Назвіть основні жанри драматичних творів.
-

- 16** Як називалася Ількова жінка?
-

ЗРАЗОК № 3

Фразеологічний склад мови має важливе значення для реставрації та тлумачення певних народних слов'янських уявлень, що, окрім інших чинників, зумовлюють характерні особливості мовної картини світу. Визначальними ознаками фразеології є ідіоматичність, стійкість та відтворюваність: „Фразеологія – загальна назва семантично зв'язаних сполучень слів і речень, які, на відміну від схожих з ними за формою семантичних структур, не створюються у відповідності із загальними закономірностями вибору й комбінації слів під час організації вислову, а сприймаються в мовленні у фіксованому співвідношенні семантичної структури та певного лексико-граматичного складу.“

(І. Іванова)

- 17** Поєднання слів *прикусити язика, задирати носа, пекти раків*, є
- (A) омонімами.
  - (B) антонімами.
  - (C) синонімами.
  - (D) фразеологізмами.

- 18** Наведений текст належить до стилю
- (A) розмовного.
  - (B) художнього.
  - (C) наукового.
  - (D) офіційно-ділового.

- 19** Для офіційно-ділового стилю характерні жанри –
- (A) драма, поезія, проза.
  - (B) стаття, памфлет, гумореска, промова.
  - (C) монографія, наукова стаття, дисертація, лекція.
  - (D) протокол, кодекс, доручення, наказ.

20 Вид підрядного речення

Фразеологічний склад мови має важливе значення для реставрації та тлумачення певних народних слов'янських уявлень, що зумовлюють характерні особливості мовної картини світу.

- (A) означальне.
- (B) з'ясувальне.
- (C) обставинне мети.
- (D) обставинне причини.

21 Визначений член речення є

*„Фразеологія – загальна назва семантично зв'язаних **сполучень** слів і речень, ...“*

- (A) означення.
- (B) прикладка.
- (C) обставина.
- (D) додаток.

22 Утворіть просту форму вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників *швидкий* та *малий*.

23 Замініть словосполучення одним дієсловом.

зробити операцію, накласти штраф, передати сигнал

24 Які сполучники поділяємо на єднальні, протиставні та розділові?

ЗРАЗОК № 4

Марко Вовчок – Інститутка

Діждали панночки, приїхала... І що ж то за хороша з лиця була! І в кого вона така вродилася! Здається, і не змалювати такої кралі! Стара як обійняла її, то й з рук не випускає; цілує, й милує, та люблює. І по кімнатах водить, усе показує, усе розказує; а панночка тільки обертається туди-сюди та на все цікавим оком спозирає.

Посадовила її стара за стіл. І плаче, і радіє, і розпитує, і частує: „Може, тобі того з'їсти? Може, того спити?“ Наїдків, напитків понастановлювала; сама сіла коло неї, – не надивиться. А панночка усе прибира, наче той горобець, хутенько й чистенько. Ми з-за дверей дивимось на них і слухаємо, що то панночка говоритиме, – чи не дійдемо, які там у неї думки, вдача, звичай.

– Яковсь-то жилося тобі, серденько, самій? – питає стара. – Ти мені не кажеш нічого.

– Ай, бабусечко! Що там розказувати! Нуда така!

– Вчили багацько? Чого ж вивчили тебе, кришко?

– От захотіли що знати! Добре вам, бабуню, було тут жити на волі; а що я витерпіла за тим ученням! І не нагадуйте мені його ніколи!

– Голубочко моя! Звісно вже – чужі люди: обижали тебе дуже... Чому ж ти мені зараз сього не прописала?

25 „Інститутка“ це

- (A) соціальна повість.
- (B) історична повість.
- (C) оповідання для дітей.
- (D) соціально-побутова казка.

26 Тематикою твору є

- (A) життя дітей.
- (B) боротьба проти кріпацтва.
- (C) сите й тупе існування міщанства.
- (D) трагізм життя суспільства за часів кріпаччини.

27 Марко Вовчок не написала твір

(A) „Два сини“.

(B) „Горпина“.

(C) „Ледащиця“.

(D) „Лісова пісня“.

28 Синтаксичний аналіз речення *Посадовила її стара за стіл* правильно поданий у варіанті.

(A) присудок, прямий додаток, підмет, обставина місця

(B) присудок, непрямий додаток, підмет, обставина місця

(C) присудок, прямий додаток, підмет, обставина способу

(D) присудок, прямий додаток, означення, обставина місця

29 Слово *приїхала* словацькою мовою перекладемо

(A) prešla.

(B) pricestovala.

(C) privliekla.

(D) pristúpila.

30 Знайдіть звертання у наведеному зразку.

31 Як називається стилістична фігура, яка утворюється зіставленням слів або словосполучень, протилежних за своїм змістом?

32 Як називається різновид тропа, що полягає в надмірному перебільшенні характерних властивостей чи ознак певного предмета, явища або дії?

ЗРАЗОК № 5

Михайло Дробняк – Мої Карпати!

*Мої Карпати! Бачу вас постійно, Повиті
волосинками весни. Хвилино мила, хоч
на мить постій-но, На грудях ти моїх,
мов ніч, засни.*

*Гірські стежини в таємничість лісу, Де
швидко молодість пройшла моя! Там
розгортав смерекові куліси Полян, де з
сонцем гралося серня.*

*Коли вже спрага крапа силу з тіла І
сойка на черешню прилетіла,
Усміхнувсь до мене дзеркалом студник.*

*В траві займався я вогнем зеленим,
А небо синню малювали клени...
Лиш жаль, що час той, ніби зайчик, зник.*

33 Михайло Дробняк представник української літератури Словаччини

- (A) початку ХІХ ст. (B) кінця ХІХ ст.
(C) другої половини ХХ ст. (D) початку ХХІ ст.

34 У котрому місті жив, працював і помер М. Дробняк?

- (A) у Пряшеві (B) у Свиднику
(C) у Снині (D) у Старій Любовні

35 У романі „Шумовиння часу“ М. Дробняк описав

- (A) селянське життя. (B) студентське життя.
(C) робітниче життя. (D) життя науковців.

36 М. Дробняк не написав

(A) „Розлуки і зустрічі“.

(B) „Шепіт землі“.

(C) „Стріти людину“.

(D) „Безсоння“.

37 Позначте рядок, у якому всі іменники вживаються тільки в множині.

(A) Карпати, сани, худоба

(B) студентство, можливості, дріжджі

(C) окуляри, велосипеди, канікули

(D) ножиці, штани, Татри

38 Іменники в дужках поставте в потрібній формі.

У своїй (хата) кожний пан. Не все тее зробиться, що на (думка) зродиться.

39 Випишіть займенники з першої строфи вірша.

40 Чому назвав М. Дробняк свою збірку „Очі в долонях“?

ЗРАЗОК № 6

До обличчя належить і лоб, що знаходиться над очима, і якщо він великий, то його хазяїна вважають мудрим; ті, у кого він малий, відрізняються дотепністю й легше схоплюють суть справи.

Нижче лоба на обличчі є брови. Якщо вони прямі, то свідчать про доброту, лагідність, милосердя (людини); а якщо вигнуті й опущені до перенісся, то про дразливість, але й боязкість.

Очі бувають різними – блакитними, пістрявими, чорними, блискучими. І за розміром – одні очі великі, другі – маленькі; у декого вони ні великі, ні маленькі, а нормальні; їх вважають найкращими. Вважають, що ті, хто швидко кліпає очима, розумні, але непосидючі, мінливі у настроях і поглядах; ті ж, у кого, здавалося б, очі зовсім не кліпають, кажуть, безсоромні й нахабні.

(І. Екзарх)

41 Наведений текст

- (A) опис. (B) роздум.
(C) характеристика. (D) діалог.

42 З яким лобом його хазяїна вважають мудрим?

- (A) з малим (B) з твердим
(C) з великим (D) з м'яким

43 Оберіть правильний варіант відповіді.

Фонетика – це розділ мовознавства, що вивчає

- (A) будову слова.
(B) способи творення слів.
(C) звукову систему мови, способи її функціонування.
(D) лексичний склад мови.

44 Морфологічний розбір речення *Нижче лоба на обличчі є брови* правильно виконаний у варіанті.

- (A) прислівник, іменник, прийменник, іменник, дієслово, іменник
- (B) прикметник, іменник, прийменник, іменник, дієслово, іменник
- (C) прислівник, іменник, прислівник, іменник, дієслово, іменник
- (D) прислівник, іменник, прийменник, іменник, займенник, іменник

45 Синонім до слова *прямий* є

- (A) круглий.
- (B) низький.
- (C) високий.
- (D) рівний.

46 Які брови свідчать про доброту, лагідність та милосердя людини?

47 Перекладіть слово *брови* словацькою мовою.

48 Якими вважають тих, у кого очі зовсім не кліпають?

ЗРАЗОК № 7

В селах і містах засновувались гуртки народної художньої творчості (реєструвалося біля 170 колективів, в яких працювало понад 5 тисяч людей), які щорічно виступали на районних фестивалях, Святах української культури у Свиднику, Фестивалю української драми і художнього слова ім. О. В. Духновича в Меджилабірцях, Фестивалю пісні „Маковицька струна“ в Бардієві та в інших формах. Особливо відомими були „Барвінок“ із Камйонки, „Верховина“ із Меджилаборець, „Маковиця“ із Свидника, „Карпатянин“ із Пряшева, „Вигорлат“ із Снини, „Калина“ із Гуменного.

Визначним осередком культури русинів-українців Пряшівщини став Музей української культури у Свиднику, в якому була інстальована і постійна галерея художника Д. Миллого. Музей проводить науково-дослідницьку роботу і видає свій Науковий збірник. Після 1989 р. був відкритий Музей модерного мистецтва сім'ї Анді Варголи в Меджилабірцях.

До визначних художників-малярів належали Дезидерій Миллий, Орест Дубай, Степан Гапак, Андрій Гай, Юрій Кресила, Федір Віцо, Іван Шафранко, Павло Маркович, Михайло Бицько та інші.

В поширенні народного музичного і пісенного багатства велику заслугу мають диригенти і упорядники народних пісень Юрій Костюк, Олександр Любимов, Юрій Цимбора, Андрій Дулеба, Андрій Каршко, Володимир Любимов.

В галузі дитячого фольклору (пісні, ігри, забавки) займалися Андрій Куцер, Надія Вархол, Петро Дзяк.

(З газети)

49 Наведений зразок належить до стилю

- (A) розмовного. (B) наукового.
(C) публіцистичного. (D) офіційно-діловий

50 Він (стиль) властивий таким жанрам як

- (A) монографія, наукова стаття.
(B) промова, стаття, гумореска.
(C) протокол, доручення, розписка.
(D) розмова, особистий лист.

- 51** У якому з речень прийменники відсутні?
- (A) В селах і містах засновувались гуртки народної художньої творчості.
  - (B) Музей української культури проводить науково-дослідницьку роботу і видає свій Науковий збірник.
  - (C) Після 1989 р. був відкритий Музей модерного мистецтва сім'ї Анді Варголи в Меджилабірцях.
  - (D) До визначних художників-малярів належали Д. Миллий, О. Дубай, С. Гапак та ін.

- 52** Встановіть тип підрядно-речення.
- Визначним осередком культури русинів-українців Пряшівщини став Музей української культури у Свиднику, в якому була інстальована і постійна галерея художника Д. Миллого.*
- (A) складнопідрядне речення з підрядним означальним
  - (B) складнопідрядне речення з підрядним з'ясувальним
  - (C) складнопідрядне речення з підрядним місця
  - (D) складнопідрядне речення з підрядним часу

- 53** Скільки абзаців має наведений текст?
- (A) три
  - (B) чотири
  - (C) п'ять
  - (D) шість

- 54** Запишіть числа словами так, щоб у першому випадку вони означали кількість, у другому – прядок при лічбі: 7, 50.

- 55** Поставте дієслова *садити, крутити, писати* у формі першої особи однини.

- 56** За допомогою суфікса *-ськ-* від іменників *чех, Карпати, солдат* утворіть прикметники.

ЗРАЗОК № 8

Сила краси
(Давня східна притча)

Колись давно в Японії у саду одного квітникаря росли хризантеми. Вони були такі прекрасні, що слава про них облетіла всю країну і звідусіль поспішали люди, аби поглянути на цю дивну красу.

Дійшла ця слава й до вух імператора. Наказав він переказати квітникареві, що прийде наступного ранку до його саду поглянути, чи справді ці хризантеми такі гарні, як кажуть про них люди.

Проте коли він зайшов наступного ранку до саду, то побачив, що всі хризантеми в саду зрізані, крім однієї – найпрекраснішої з найпрекрасніших.

Спершу імператор хотів розгніватися, а потім замислився й зрозумів, що старий квітникар приніс у жертву всі квіти свого саду, аби ніщо не заважало сприйняттю єдиної найпрекраснішої хризантеми, аби наголосити її красу.

57 За метою висловлення наведене речення

Колись давно в Японії у саду одного квітникаря росли хризантеми є

- (A) розповідне. (B) питальне.
(C) окличне. (D) спонукальне.

58 Визначте тип простого речення.

Дійшла ця слава й до вух імператора.

- (A) односкладне непоширене
(B) двоскладне непоширене
(C) односкладне поширене
(D) двоскладне поширене

59 Односкладне речення з головним членом – підметом називається

- (A) безособовим. (B) означено-особовим.
(C) називним. (D) узагльнено-особовим.

60 Вкажіть рядок, у якому у всі слова потрібно вставити літеру *и*.

- (A) п□тати, зв□тати, стр□бати, р□актор
(B) нанос□ти, завм□рати, пос□віти, д□ректор
(C) к□раміка, пос□деньки, пров□сати, к□шеня
(D) ч□кати, п□дант, пот□ск, проч□тити

61 Слово зрозумів з тексту дорівнює словацькому

- (A) pochopil. (B) uznal.
(C) zamyslel sa. (D) spoznal.

62 Визначте з наведених частин мови незмінювані.

Прикметник, прислівник, дієслово, займенник, частка.

63 Провідмініяйте іменник *весна* в однині.

64 Від поданих іменників утворіть форму однини: *брови, помідори, ярмарки*.

Vyhlásenie o autorstve

Toto dielo a jeho obsah (vrátane grafickej úpravy a usporiadania) je chránené autorským právom podľa zákona č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon) v znení neskorších predpisov.

Nositeľom majetkových práv k autorskému dielu je Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania, ktorý je oprávnený vykonávať tie majetkové práva k dielu, ktoré sú vyhradené.

Na každé použitie tohto diela, najmä na vyhotovenie jeho rozmnoženiny, verejné prezentovanie a rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva a spracovanie diela je potrebný predchádzajúci písomný súhlas NÚCEM-u.

Akékoľvek použitie diela bez súhlasu NÚCEM-u môže mať za následok postihnutie občiansko-právnou alebo trestnoprávnou cestou, vznik zodpovednosti za škodu spôsobenú nositeľovi majetkových práv alebo autorovi v zmysle ustanovení Občianskeho zákonníka a Trestného zákona, prípadne uplatnenie iných práv NÚCEM-u vyplývajúcich mu z autorského zákona a iných právnych predpisov.

Pokyny na vyplňovanie odpoveďového hárka

Odpoveďové hárky budú skenované, nesmú sa kopírovať.

Aby skener vedel prečítať vaše odpovede, musíte dodržať nasledujúce pokyny:

- Píšte perom s čiernou alebo modrou náplňou. Nepoužívajte tradičné plniace perá, veľmi tenko píšuče perá, obyčajné ceruzky ani pentelky.
- Textové polia (kód školy, kód testu, kód žiaka, ...) vyplňujte veľkými tlačеныmi písmenami alebo číslicami podľa nižšie uvedeného vzoru. Vpisované údaje nesmú presahovať políčka určené na vpisovanie.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ0123456789

- Riešenia úloh s **výberom odpovede** zapisujte krížikom .

- Správne zaznačenie odpovede (A)

A	B	C	D
			

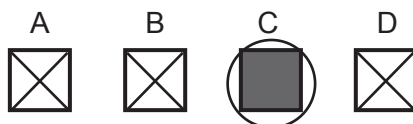
- Nesprávne zaznačenie odpovede (B)

A	B	C	D
			
			

- V prípade chybného vyplnenia údajov alebo odpovedí postupujte podľa nasledujúcich pokynov. V žiadnom prípade nepožadujte nový odpoveďový hárak.
- Keď sa pomýlite alebo neskôr zmeníte názor, úplne zaplňte políčko s nesprávnym krížikom a urobte nový krížik.

- Ak náhodou znovu zmeníte názor a chcete zaznačiť pôvodnú odpoveď, urobte krížiky do všetkých políčok a zaplnené políčko dajte do krúžku.

- Riešenia úloh s **krátkou odpoveďou** napíšte do príslušného poľa odpoveďového hárka čitateľne bežným písmom. Pri použití tlačeneho písma rozlišujte **veľké** a **malé** písmená.

Neotvárajte test, pokiaľ nedostanete pokyn!